TOKİHABER

SAYI 142

www.toki.gov.tr | www.tokihaber.com.tr | ARALIK 2021

İZMİR'DE DEPREM KONUTLARI TESLİM EDİLDİ

AĞRI'DA KIRSAL DÖNÜŞÜM BAŞLIYOR • TÜRKİYE COP26'DA 'YEŞİL KALKINMA'YI ANLATTI • İKİ YENİ MİLLET BAHÇESİ
TOKİ YEPYENİ PROJELERLE YAŞAM ALANLARINI GÜZELLEŞTİRİYOR • MİMARİ TASARIMDA ESNEKLİK • İSTANBUL'DA İKİ YENİ KONUT BÖLGESİ
YERELDEKİ KÜRESEL GÜCÜN SİMGESİ GÜVERCİNLİKLER • ZAMANA TANIKLIK EDEN YOL: İSTİKLAL CADDESİ

TÜRKİYE CUMHURİYETİ
ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANLIĞI

T.C. ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANLIĞI
TOKİ
TOPLU KONUT İDARESİ BAŞKANLIĞI

GÜVENLİ YAPILAR VE SAĞLIKLI ÇEVRELER

İzmirli depremzede vatandaşlarımızı yeni, sağlam ve güvenli konutlarına kavuşturmanın mutluluğunu yaşıyoruz. Cumhurbaşkanımız Sayın Recep Tayyip Erdoğan'ın teşrifleriyle, ilk etapta yapımını tamamladığımız 596 konut ve 145 dükkânı vatandaşlarımızın kullanımına sunduk. Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı koordinasyonunda depremin hemen ardından inşa çalışmalarına başladığımız konutları 9 ay gibi kısa bir sürede tamamladık.

Depremden en çok etkilenen Bayraklı'nın üç mahallesinde, toplam 75 bin metrekare alanda bulunan yedi bölgede bin 391 konut ve 302 dükkân inşa ediyoruz. 3 milyon 800 bin metrekare büyüklüğündeki rezerv alanda ise 3 bin 649 konut ve 51 dükkânın yapım çalışmalarını kesintisiz sürdürüyoruz.

Afet bölgelerinde yaraları sarmak, yaşamı normale döndürmek için dönüşüm çalışmalarını titizlikle yürütüyoruz. Bu kapsamda İzmir'in yanı sıra Elâzığ, Malatya, Giresun, Rize, Kastamonu, Sinop, Bartın, Antalya ve Muğla'da toplamda 38 bin 730 afet konutu yapıyoruz. 1 yıl içinde afet bölgelerindeki tüm üretimleri tamamlayıp vatandaşlarımızı sağlam, güvenli, fiziki ve sosyal altyapısı olan, yöresel mimariye uygun yeni evlerine kavuşturmayı hedefliyoruz.

Şehir merkezlerindeki sanayi alanlarını şehrin içinden yeni modern yerlerine taşıyarak dönüştürüyor, kentlerin ekonomik kalkınmasına katkı sağlıyoruz. Bu kapsamda Ağrı'da dev bir kentsel dönüşüm projesine başlıyoruz. 1 milyon metrekarelik alanda konumlandırılan projeyi 2023 yılında tamamlamayı hedefliyoruz.

Yeni sanayi alanları üretim faaliyetleri doğrultusunda bugüne kadar 4 bin 842 sanayi iş yeri inşa ettik; Ankara, Trabzon, Uşak, Aksaray, Diyarbakır ve Kayseri'de altı sanayi sitesini yeni yerlerine taşıdık, 26 sanayi alanında çalışmayı sürdürüyoruz.

Kentlerin yaşam kültürüne ve yerel mimari dokusuna uygun 279 kentsel dönüşüm projesi ile 179 bin riskli yapıyı dönüştüren bir kurum olarak, güvenli yerleşimler ve sağlıklı çevreler oluşturmaya devam edeceğiz. Bu hedefle 73 bin yeni konutun daha plan, proje ve inşa sürecini yürütüyoruz.

2003'ten bu yana 1,1 milyon konut üreterek 5 milyon kişiyi ev sahibi yaptık. Yatay yapılaşmayı esas alarak, yöresel dokuyu gözeten, mahalle kültürünü yaşatacak konut projeleriyle yeni yerleşimler kurmaya devam ediyoruz. 150 bin yeni sosyal konut üretimi kapsamında inşa ettiğimiz evleri aşamalı olarak teslim ediyoruz.

Kâr amacı gütmeden hayata geçirdiğimiz sosyal konut üretimlerini gelecek yıl da aynı hassasiyetle sürdürerek; az peşinat, düşük taksit ve uzun vade imkânıyla dar gelirli aileleri ev sahibi yapmaya devam edeceğiz.

Konutun yanı sıra kamu kuruluşlarının ihtiyaç duyduğu sosyal donatı projelerine de eş zamanlı olarak devam ediyoruz. Bugüne kadar 25 bin 200 sosyal donatıyı tamamlarken, şehirlerimizde çalışmaları devam eden 221 millet bahçesinin 23'ünü tamamlayarak vatandaşlarımızın kullanımına sunduk.

TOKİ olarak kentsel dönüşümden sosyal konuta, millet bahçelerinden sosyal donatılara güvenli, konforlu ve kentlere değer katan üretimlere aynı motivasyon ve kararlılıkla devam edeceğiz; şehirlerimize çağdaş yaşam alanları kazandıracağız.

Ömer BULUT
Toplu Konut İdaresi Başkanı

İÇİNDEKİLER

06
İZMİR'DE DEPREM KONUTLARI TESLİM EDİLDİ

16
AĞRI'DA KIRSAL DÖNÜŞÜM BAŞLIYOR

26
TÜRKİYE COP26'DA 'YEŞİL KALKINMA'YI ANLATTI

30
TOKİ YEPYENİ PROJELERLE YAŞAM ALANLARINI GÜZELLEŞTİRİYOR

48
MİMARİ TASARIMDA ESNEKLİK

60

İSTANBUL'DA İKİ YENİ KONUT BÖLGESİ

64

GEÇMİŞİ 8 BİN YIL ÖNCESİNE DAYANAN: METAL DÖKÜM SANAYİSİ

72

YERELDEKİ KÜRESEL GÜCÜN SİMGESİ GÜVERCİNLİKLER

80

ZAMANA TANIKLIK EDEN YOL: İSTİKLAL CADDESİ

TOKİHABER

ARALIK 2021 SAYI 142

Emlak Basın Yayın A. Ş. Adına Sahibi ve Genel Yayın Yönetmeni
Ayşe Bakıcı

Haber Müdürü
Uğur Dülekalp

Haber Merkezi
Tayyar Sevim
Ömer Yılmaz
Ali Şenocak

Sorumlu Yazı İşleri Müdürü
Özlem Özdemir Yılmaz

Editör
Gül Demirdaş

Reklam Müdürü
Taylan Alpaslan

Reklam Pazarlama
Levent Yılmaz

Adres
Atakent Mahallesi 221. Sokak
TOKİ Hizmet Binası Apt. No: 5A/1
Kat: 2 Küçükçekmece / İstanbul
Tel.: 0212 669 45 46 Faks: 0212 669 67 20
www.tokihaber.com.tr

Tasarım
Aynasanat / Emine Kocaman
T. 0212 856 07 70
www.aynasanat.net

Baskı
BBAS Ofset Matbaacılık San. ve Tic. Ltd. Şti.
Cevizlik Mahallesi Muhasebeci Sokak
No: 21/A Bakırköy / İstanbul
T. 0212 583 27 60
www.bbas.com.tr

Yayın Türü
Yaygın Süreli Yayın

MİMARİ TASARIMDA ESNEKLİK

GÜL DEMİRDAŞ

ÇAĞDAŞ BİR TASARIM YAKLAŞIMI OLARAK ESNEKLİK KAVRAMINI İNCELEYEN DOÇ. DR. ONUR ERMAN, ARŞ. GÖR. DAMLA ÖZSÖYLER VE DR. ÖĞR. ÜYESİ ÖZGE İSLAMOĞLU, LİTERATÜRDEKİ ESNEKLİK KAVRAMIYLA İLGİLİ SÖYLEM VE UYGULAMALARLA ESNEK MEKÂN YAKLAŞIMLARINI DEĞERLENDİREREK, YENİLİKÇİ BİR ESNEK KULLANIM MODELİ OLAN +MEKÂN KAVRAMINI ELE ALIYOR.

KONUTTA ESNEK BİR UYGULAMA MODELİ +MEKÂN

"KULLANICILARIN İHTİYAÇ VE TALEPLERİNE GÖRE MEKÂNI DEĞİŞTİREBİLMELERİ VE KONTROL EDEBİLMELERİ, ESNEK TASARIMIN EN GÜÇLÜ YÖNÜDÜR" DİYEN ONUR ERMAN VE DAMLA ÖZSÖYLER, KONUTTA ESNEK BİR TASARIM VE UYGULAMA MODELİ OLAN +MEKÂN YAKLAŞIMINI ELE ALIYOR.

Doç. Dr. Onur Erman
Çukurova Üniversitesi Mimarlık Fakültesi
Mimarlık Bölümü

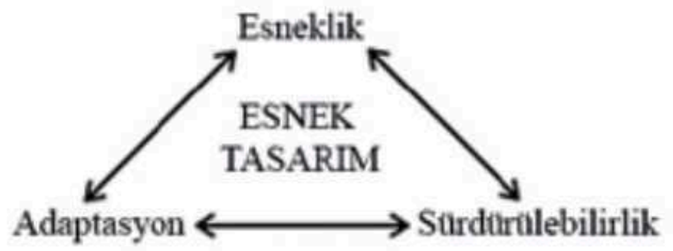
Arş. Gör. Damla Özsöyler
Dokuz Eylül Üniversitesi Mimarlık Fakültesi
Mimarlık Bölümü

Esneklik kavramının modernist düşüncede iki temel yaklaşıma dayandığını belirtiyorsunuz; bu kavramı anlatır mısınız?

İlerleme ve değişme için olgunun mevcut potansiyeli ve olanakları şeklinde ele alınan esneklik, alışılageldik ve standart kalıplardan uzaklaşmak ve her zaman yeni olmak için bir araçtır. Böylelikle süreklilik için değişmek esnekliğin doğasını oluşturur. Esnek tasarım mimarlık odağında ele alındığında ise değişen yaşam döngüsüne adapte olabilen ve beraberinde kullanıcı inisiyatifli kullanıma olanak tanıyan sürdürülebilir mekân tasarımı olarak tanımlanabilir. Bu tasarım yaklaşımı uzun vadeli kullanım sunar, amaca uygundur, kullanıcı müdahalesine izin verir, teknik yeniliklerden faydalanır, ekonomik ve ekolojik açıdan daha uygundur. Esnek mimaride temel amaç, yapıların kullanım, işleyiş veya konumlarında değişen durumlara uyum sağlayabilmesidir. Böylece esneklik yapıya; değişemeyenden ziyade adapte olan, dönüşebilen, kısıtlamalar yerine yönlendiren, kullanıcıları ile etkileşime giren bir mimari sunar (Kronenburg, 2007). Bu açıdan en doğru ya da en güzel tasarımı üretmeye çalışmak yerine esneklik, kullanıcıya en uygun ve uzun süreli kullanımda oluşabilecek değişikliklere uyum sağlayabilen tasarımı hedefler. Kullanıcıların ihtiyaç ve taleplerine göre mekânı değiştirebilmeleri ve kontrol edebilmeleri, esnek tasarımın en güçlü yönüdür (Özinal ve Erman, 2021).

ADAPTASYON VE SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK

Esneklik, kullanıcının taleplerinin ve yapının olanaklarının dengelenmesine dayanır. Bu denge bir bakıma süregiden yaşama dair farklı anlara verilen mekânsal cevaplar olarak düşünülebilir. Ünlü mimar Mies Van der Rohe, yapıların tasarlandıkları fonksiyonlardan çok daha fazla yaşadıklarını söylerken değişimin kaçınılmazlığına ve bunun mimaride yansımasına vurgu yapmaktadır (Schneider ve Till, 2005). Bu bakımdan esneklik bağlamında adaptasyon ve sürdürülebilirlik kavramları önemli iki bileşen olarak belirmektedir (Şekil 1). Bu iki kavram mekânların, zaman içinde kültürel ve sosyal eğilimlerin değişmesiyle yaşantıda meydana gelen değişimlere cevap verme potansiyelini arttırmaktadır.

Şekil 1. Esnek tasarımın bileşenleri ve ilişkileri (Özinal, 2021)

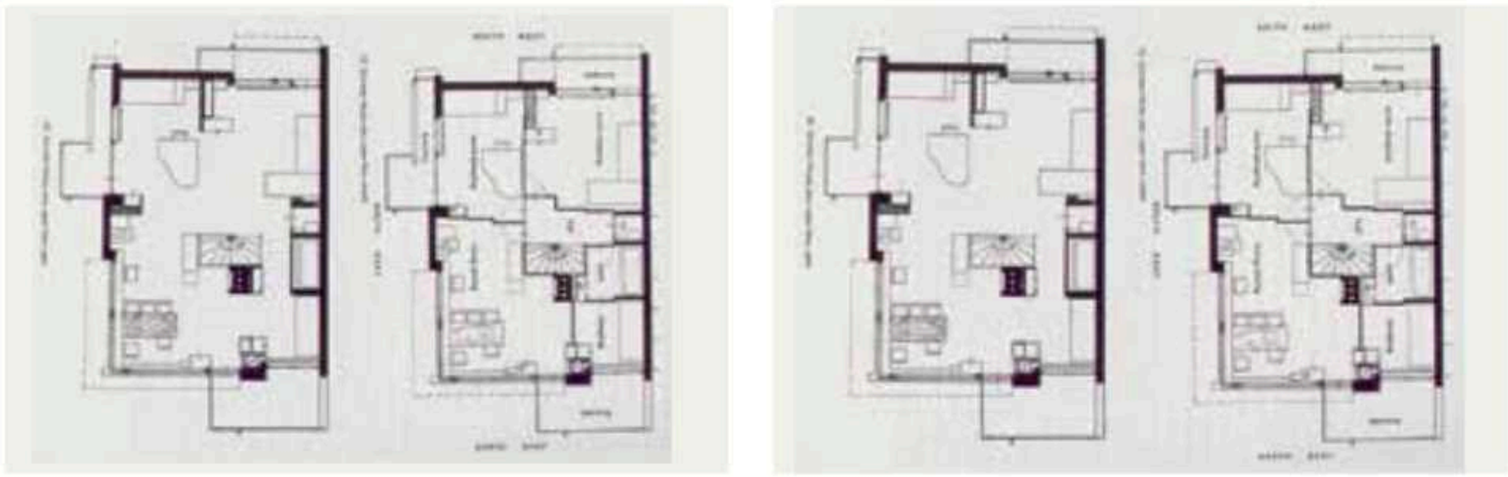
"İNSANIN YAŞAM DÖNGÜSÜ DE DEĞİŞİMİN BİR PARÇASI"

Günümüz yaşam şartlarında ekonomik, sosyal ve teknolojik gelişmeler kaçınılmaz olarak kullanıcı istek ve ihtiyaçlarının değişmesine neden olmaktadır. Bu değişime en belirgin örneklerden biri günümüz teknolojisinin sağladığı olanaklar sayesinde çalışma ortamlarının kimlik değiştirmesi, iş yaşamının ofise bağlı olmaktan çıkması, çalışma ve yaşama alanlarının birbirine entegre hâle gelmesidir. Bu değişimin yansımalarından biri de yeni tip çalışma şekli olarak home-ofis çalışma şeklinin yaşadığımız evleri dönüştürerek, konutu bir iş-çalışma ortamı hâline getirmesidir. Elbette değişimden söz ederken insanın yaşam döngüsünün de değişimin bir parçası olduğunu unutmamak gerekir. Hayatın başında yeni aile kuran bir çiftin konut mekânı ihtiyacı, aileye çocukların katılmasıyla doğal olarak artacak, çocukların evden ayrılmasıyla da azalacaktır. Aile yapısındaki bu değişim yaşantıda kimi zaman çalışma odası gibi yeni bir mekâna ihtiyacı doğururken kimi zaman da daha büyük bir oda ihtiyacının oluşmasına sebep olabilir. Bu değişimlere konut mekânının adapte olabilmesi konutun esneklik potansiyeliyle ilişkilidir. Bilinen o ki kullanıcı, istek ve ihtiyaçlarına uyum sağlayabilen bir konutta memnuniyetle yaşayabilir ve daha büyük oda veya daha çok oda ihtiyacı nedeniyle de yeni bir konuta taşınmak ve ait olduğu sosyal çevreyi değiştirmek zorunda kalmaz. Bu durumda esnekliğin sağladığı bu olanak, özellikle ailenin, daha büyük ölçekte toplumun ekonomik ve sosyal sürdürüle-

bilirliği bakımından da önemli bir unsur olarak belirir.

MODERN DÜŞÜNCENİN YAŞAYAN MAKİNE KONSEPTİ SCHRÖDER EVİ VE DOM-INO HOUSE

Esneklik kavramının günümüz karşılığını kazanması ve metodolojik olarak kullanılmaya başlanması pek çok araştırmacı tarafından modernist düşünce ve tasarım yaklaşımına temellendirilir.

a) Açık mekân kullanımı

b) Hareketli panellerle mekânın bölünmesi

c) İç mekânda hareketli paneller ve rayları

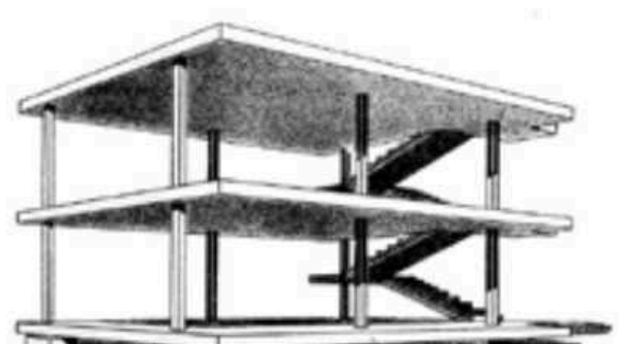
Şekil 2. Schröder Evi üst kat planında hareketli parçalarla mekânın esnek kullanımı (URL-1)

Basit olarak modernist tasarım düşüncesinde makine işlevselliğiyle organize edilen esneklik iki temel yaklaşıma dayanmaktaydı:

Yapının hareketli parçalara sahip olması: Hareketli parçalarla esneklik uygulamaları belli bir mekanik düzen içinde hareket eden parçaları kapsadığı gibi, sökülüp takılabilen, hareketli duvarlar ya da döşemelerle gerçekleştirilen mekânsal düzenlemeleri de kapsamaktadır. Schröder Evi'nde (Gerrit Rietveld, 1924) esneklik; mekân organizasyonunda sabit duvarlar yerine kayan bölücü elemanlarla, gerek duyulduğunda kullanıcıya üç yatak odası ve bir oturma odası oluşturma ya da bir büyük mekânda yaşama imkânı verir (Şekil 2).

Yapının değişim potansiyeline sahip olması: Yapım sisteminin olanakları sayesinde, modern dönemde açık plan şeması tasarımda ikonik bir unsur hâlini almıştır. Özellikle strüktürün çerçeve ya da iskelet sisteme dönüşmesi duvarların yapısal rolünü zayıflatmış, bunun sonucunda duvarlar incelmiş, hareketlenmiş ve hatta tamamen kaybolarak mekânın bir bütün olarak algılanması ve kullanılması sağlanmıştır. Böylece yapı, gelişen teknoloji ile birlikte mekânın esnek kullanımına olanak sağlayacak teknik ve strüktürel altyapıya sahip olmuştur. Bu yaklaşımın ilk örneği Corbusier'nin Dom-ino House denemesidir (Şekil 3).

Modernist düşüncede bu iki yaklaşım esas olarak teknoloji temelliydi ve modern düşüncenin "yaşayan makine" konseptiyle oldukça tutarlıydı. Günümüze ulaşan süreç içerisinde tasarım yaklaşımlarının yanında yapı ve yapım teknolojileri de esneklik kavramının farklı yöntemlerle ele alınmasını desteklemiştir. Gelinen noktada esnekliğe ilişkin görüşler, teorik ve pratik yaklaşımlar değerlendirildiğinde geliştirilen önerilerin ve uygulamaların işlevsel, mekânsal-boyutsal ve yapısal esneklik başlıkları altında gruplanabileceği düşünülmektedir.

Dom-ino House, Corbusier, 1914

Venedik Bienali canlandırma, 2014

Şekil 3. Corbuiser'nin serbest strüktürün olanaklarıyla esnek tasarım alternatifi (URL-2, URL-3)

KULLANICISINA UYUM SAĞLAYABİLEN MEKÂN TASARLAMAK

Esneklik kavramının sürdürülebilir tasarım çerçevesinde ele alınmasını sağlayan işlevsel, mekânsal-boyutsal, yapısal esneklik kavramlarını açıklar mısınız? Çağdaş bir tasarım yaklaşımı olan esneklik ile amaç mükemmel, doğru tasarıma mı ulaşmaktır?

İşlevsel esneklik; mekânın kullanıcının yaşam döngüsüne ve değişen kullanımlara uyum sağlaması, farklı işlevler için mekânsal olanaklara sahip olması olarak tanımlanmaktadır. Bu yaklaşımla mekân büyüklüğünün sınırlı olduğu durumlarda kullanılan; taşınabilir, hareketli ve katlanabilir duvar panelleri ile iç mekân donatıları sayesinde aynı mekân içinde farklı kullanımlar sağlanmaktadır (Şekil 4).

Mekânsal-boyutsal esneklik; düşeyde ve yatayda mekânın bölünmesi, birleşmesi, büyümesi veya küçülmesi için sağlanan olanaklar olarak tanımlanmaktadır. Bu tasarım yaklaşımıyla kullanıcının zamanla değişen ihtiyaçları doğrultusunda yapı kütlesinin ya da yapı içinde alanların ve hacimlerin sahip olduğu esneklik kapasi-

tesiyle değişim göstermesi beklenmektedir. Bu değişim donatılarla birlikte yapıda taşıyıcı niteliği olmayan hareketli bölücü elemanlar, boşluklar ve hareketli panel döşemeler yardımıyla farklı şekillerde yapılabilmektedir (Şekil 5).

Taşıyıcı sistemlerin yapının değişmez ve sabit elemanları olduğundan hareketle, yapıda değişim, dönüşüm ve düzenlemelere olanak tanıması bakımından taşıyıcı sistem kurgusu mekânsal-boyutsal esneklik için önemli bir bileşen olur.

Yapısal esneklik; teknolojik imkânlarla taşıyıcı sistemin yanında taşıyıcı olmayan diğer yapısal elemanların ve donanımların esnekliğe katkısını ve sağladığı olanakları kapsamaktadır. Yapısal esneklik kapsamında döşeme üzerinden tesisatın farklı noktalara aktarılmasını sağlayan yükseltilmiş zemin ya da tesisatın dolaştırılmasını sağlayan modüler zemin kaplaması, yapıdaki ana tesisat sistemini geçtiği yaşayan duvar gibi güncel yapısal olanaklardan söz etmek mümkündür. Bu olanaklar aynı şema içinde farklı mekânsal kullanımlara olanak sağlayabileceği gibi ıslak hacimlerin düşey birlikteliği şartını ya da tesisat kısıtları nedeniyle sabit olması gereğini ortadan kaldırmaktadır (Şekil 6).

Bu uygulamalar ışığında görülen gelişmeler esnek tasarım kapsamında kullanıcı katılımlı tasarımla birlikte yaşam boyu kullanımı (kullanıcı yaşam süreci ve yapı ömrü bağlamında) desteklemiş ve esneklik kavramının sürdürülebilir tasarım çerçevesinde ele alınmasını sağlamıştır. Nitekim esneklik, mimar tarafından önceden tanımlanmış kısıtlanmış kullanım alanı yerine kullanıcıya istediği gibi düzenleyip kullanabileceği mekânın sunulması imkânı olarak düşünülebilir. Amaç tam olarak iyi ya da doğru tasarıma ulaşmanın ötesinde uzun vadede kullanıcısıyla birlikte değişebilen, ona uyum sağlayabilen bir mekân tasarlamaktır.

a)

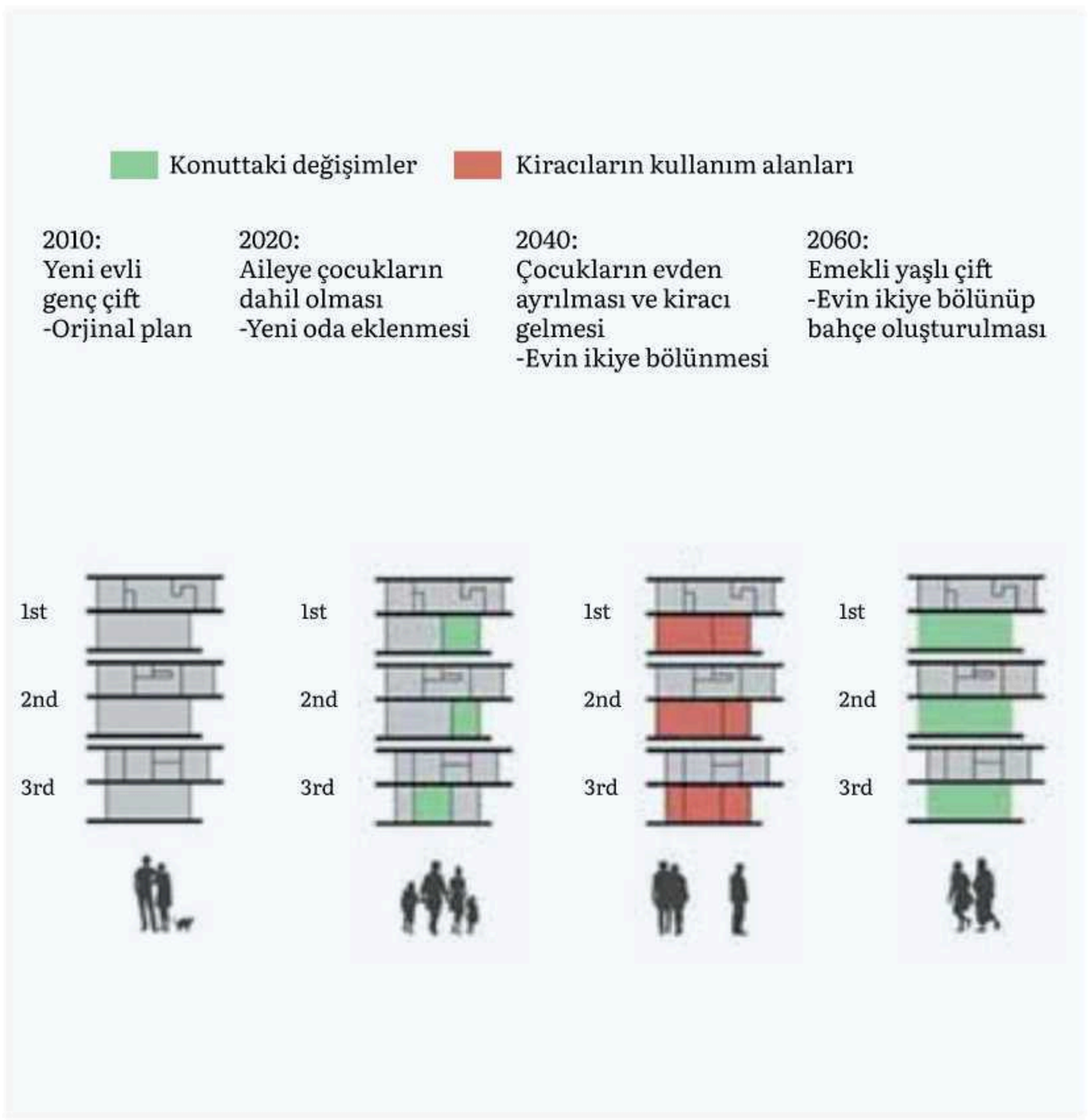
b)

Şekil 6. *a) Yükseltilmiş döşeme uygulaması, b) Modüler zemin döşeme sistemi uygulaması (Fukao, 2011), (URL-6)*

Şekil 4. *Katlanabilen yatak ve kayar duvar sistemiyle mekânda işlevsel esneklik (URL-4)*

Şekil 5. *Japonya'da inşa edilen "A House With 3 Walls" isimli konut projesi, mekânsal-boyutsal esneklik yaklaşımıyla farklı kullanıcılar için farklı kullanım senaryoları sağlamaktadır (URL-5)*

+MEKÂN YAKLAŞIMI

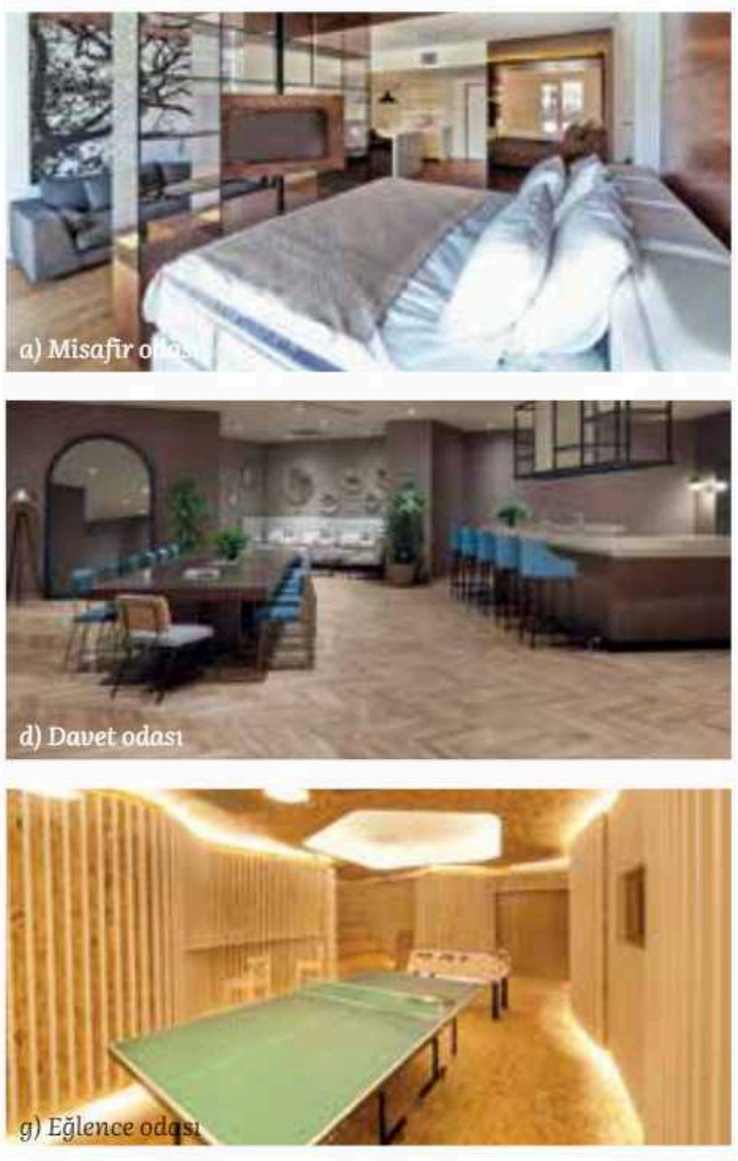
Konut alanlarındaki yeni esnek kullanım arayışları kapsamında +Mekân yaklaşımını ele alıyorsunuz. Bir esnek kullanım modeli olarak +Mekân yaklaşımı nedir?

Pek çok ülkede olduğu gibi ülkemizde de konutun ticari bir ürün olarak değerlendirildiği ve konut üretimine yönelimin de etkisiyle kullanıcıların konut kariyerinde kullan-taşın tutumunu geliştirdiği düşünülmektedir. Bu görüşe paralel olarak konut kullanıcısının, ihtiyaçlarının ve ekonomik durum gibi koşullarının değişmesiyle beliren yeni yaşam koşulları için, konutunu adapte etmek yerine değiştirmeye yöneldiği söylenebilir. Mevcut durum konut sektöründe esnek kullanım yaklaşımının henüz yeterince tartışılmadığını açıkça göstermektedir. Artan konut üretimi bir taraftan yapı stokunu şişirirken, yükselen maliyetler ve yüksek rant konut fiyatının gerçek ederinin çok daha üzerinde artmasına neden olmaktadır. Bu durum kullanıcının konut tercihinde belirleyici olarak, kullanıcıyı ödediğine karşılık alabileceği en büyük metrekareye ya da en çok oda sayısına sahip olmaya motive etmektedir. Olgunun yaşam pratiğindeki karşılığı ise konutun satılabilir alan olarak kalması, artan maliyetlerle mekânın olabildiğince küçülmesi ve kullanıcının yaşam döngüsü içinde değişen ihtiyaçlarına doğal olarak yeterince cevap verememesidir.

İHTİYAÇ DUYULDUĞU ANDA VE GEREKTİĞİ KADAR KULLANILABİLEN MEKÂNLAR

Özellikle günümüz konut tasarımında küçülen mekân büyüklüklerinin yarattığı alanın yetersizliği ve kısıtlı kullanımı sorununa karşı tasarımcıların farklı çözüm arayışına girdiği ve bu bağlamda yenilikçi bir esnek kullanım modelinin oluşturulmaya çalışıldığı söylenebilir. Bu gelişmelerle yakın dönemde geliştirilen esnek kullanım modellerinden biri konut yerleşmelerinde konut içi kullanım alanına dahil olmayan ama kullanıcıya esnek kullanım imkânı sunduğu öne sürülen yaklaşımdır. Çalışmada, ihtiyaç duyulduğu anda ve gerektiği kadar kullanılabilen mekânlar olması ve bu mekânların bireysel konut alanına dahil olmaması nedeniyle mevcut uygulama +Mekân yaklaşımı olarak tanımlanmıştır. +Mekân yaklaşımında, sözü edilen mekânlar konut kullanım alanı içinde olmasa da belli koşullar altında ve belirli bir zaman diliminde bireysel kullanıma dahil edilebilen mekânlardır. Konutun metrekare büyüklüğü ve bölünmüş mekân sayısı sabit olmakla beraber kullanıcının ihtiyaç duyduğu anda kullanabileceği konut dışı bu mekânların, esnek kullanım kavramına yeni bir boyut getirdiği düşünülmektedir.

+Mekân yaklaşımı özellikle günümüz konut üretiminde artan metrekare fiyatlarına karşın küçülen mekân büyüklüklerine ve dolayısıyla mekânın farklı amaçlar için kısıtlı kullanılabilirliğine ve yetersiz adapte olabilirliğine bir alternatif olarak görülmektedir. Daha çok kapalı site yerleşimlerinde görülen +Mekân uygulamaları kullanıcılara yaşamsal bir kolaylık, ayrıcalıklı bir konfor unsuru olarak sunulmaktadır. Bu yaklaşım prensip olarak kullanıcının sınırlı kereler kullanacağı mekânları konut mekânı içinde satın almamasını ama aynı zamanda bir olanak olarak kullanabilmesini sağlamaktadır (Şekil 7).

Şekil 7. Konut yerleşmelerinde yer alan +Mekân örnekleri (URL-7)

+Mekânlar esnek mekân kullanımında nasıl olanaklar sağlıyor?
Esneklik kavramı genel olarak kullanıcının kendine ait konut mekânında mekânsal büyüklük ve kullanımında değişiklik yapabilme olanağı çerçevesinde tartışılmaktadır. Ancak +Mekân yaklaşımında kullanıcı kendi mülkiyetindeki konut alanı dışında bir mekânı bireysel amaçlarla kullanma imkânına sahiptir. Dolayısıyla +Mekân yaklaşımında esnek kullanım, konut mekânı içinde yapılan mekânsal düzenlemelerden çok konut mekânı dışında yer alan mekânların ihtiyaç duyulduğunda kullanımıyla sağlanmıştır. Bilindik esneklik uygulamaları, çocuksuz aile yaşamından çocuklu aile yaşamına dönüşmek gibi uzun dönemlere yayılan kullanımlara yönelik konut içi düzenlemeleri içermektedir. Ancak +Mekân modeli farklı olarak, kısa sürelerde ve değişik periyodlarda beliren ihtiyaçları hedef alır. Kullanıcı, kısa süreli kullanımla ve kısa aralıklarla ortaya çıkabilecek mekânsal ihtiyaçları için +Mekânı kullanır. Kullanıcının +Mekânı kullandıktan sonra mekânla ilgili sorumluluğu ve ilişkisi sonlanır.

+MEKÂNLARIN TASARIM KARAKTERİ

Yaptığınız çalışmadan hareketle +Mekânlar ile ilgili gözlemlerinizi, tespitlerinizi de paylaşır mısınız?
Değerlendirme sonucunda +Mekânların konut içi düzenlemeye dayanan esnek kullanım mantığından belirgin bir biçimde ayrıldığını söylemek mümkündür. Konut içi esnek kullanımda değişen daima mekânın kendisidir. Kullanıcı, mekânı kendine uygun şekilde ve gerek gördüğü sürece değiştirir. +Mekân uygulamasında ise değişen kullanıcıdır. +Mekân tüm nitelikleriyle sabit kalmakla beraber farklı kullanıcılar farklı zamanlarda +Mekânı kullanır. +Mekânların tasarım karakterine bakıldığında ise bu mekânların farklı kullanıcılara hitap etmesi nedeniyle kişisel dokunuşlardan uzak, anonim beğeniye uygun nitelikte oldukları görülmektedir.

Her ne kadar yerleşmedeki tüm kullanıcılar yararlanabiliyor olsa da bu mekânların kullanım ve işletiminin sosyal tesis niteliğinden farklılaştığı, genellikle rezervasyonla ve kullan-öde sistemiyle kullanılabildiği belirlenmiştir. Yüklenici firmalar +Mekânların yerleşimlerdeki sosyal tesislerden en önemli farkını, bireysel olarak kullanılabilmesi ve kullanmak için ayrıca bir üyelik ve aylık ödeme gerektirmemesi olarak belirtmektedir. Bu mekânlarda kullanım hakkı olmakla birlikte otoparklar, sosyal mekânlar ya da rekreatif alanlar gibi mülkiyetin bireyselleşmediği, emsal büyüklüğü içine girmeyen ortak kullanım mahalleri içinde düzenlendiği görülmüştür.

+Mekânların kullanım amaçlarının ise sosyal (davet, yemek, misafir odası ve lounge alanı), sportif (spor stüdyosu ve çeşitli spor salonları), kültür ve eğlence (sinema, müzik, parti ve eğlence odası), rekreatif (hobi, çalışma, sanat odası ve wellnes alanları) faaliyetlerle çeşitlendiği görülmüştür. İncelenen yerleşimlerin proje bilgilerinde +Mekânların kullanım kapasitesi, mekân büyüklüğü ve mekânın kullanım özellikleri hakkında açıklayıcı bilgiye ulaşılamamıştır.

"ESNEK KULLANIM İÇİN ÇÖZÜMLER KONUT MEKÂNI İÇİNDE ARANMALI"
Mevcut yönetmelikler ve konut uygulamaları ülkemizde konutun gelecekte de küçülme eğiliminde olacağını işaret etmektedir. +Mekân yaklaşımı her ne kadar esnek kullanım olanağı ile yapım ve kullanım süreci yönünden ekonomik bir uygulama olarak görülse de konutta küçülen metrekarelerde daha büyük yaşam olanaklarına ihtiyaç vardır. Gelişen yapı teknolojilerinin özellikle malzeme bilgisi ve uygulama bilgisiyle birleşerek güncel esnek kullanım önerilerinin konut mekânı içinde geliştirilmesi gerektiği düşünülmektedir. Bu nedenle +Mekân, esnek kullanıma günümüz koşullarında bir alternatif olsa da esnek kullanım için çözümlerin konut mekânı içinde aranması gerektiği özellikle ifade edilmelidir.

Konut sektörü ülkemizde lokomotif sektörlerden biri olarak gelişim göstermesine ve yenilikçi uygulamalarla dikkat çekmesine rağmen ne yazık ki esnek tasarlanmış konut konusuna henüz yeterli önemin verilmediği görülmektedir. +Mekân uygulamaları esnek mekân kullanımı için bir alternatif yaratmakla beraber, gelecekteki potansiyelini anlamak için kapsamlı ve derinlemesine araştırmalara ihtiyaç vardır. Tüm bunlara ek olarak konut kullanıcılarının talep ve tercihlerinin özellikle mekân ve kullanım odağında değerlendirilmesinin de gelecekte inşa edilecek konut yerleşmeleri için yaratacağı olumlu etki göz ardı edilmemelidir.

Kaynaklar : *Fukao, S. (2011). The history of developments toward open building in Japan. New Architecture, 6:14-17.*
Kronenburg, R. (2007). Flexible: Architecture that Responds to Change. Laurence King, p240.
Özinal, D., & Erman, O. (2021). Housing flexibility in terms of changes, opportunities, and sustainability of goals and values. Journal of Design for Resilience in Architecture and Planning, 2(2), 187-205.
Özinal, D. (2021). Konut kullanıcısının esnek tasarıma bakışı ve esnek kullanım tercihleri. Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi, Adana, 14s.
Schneider T., & Till J. (2005). The Opportunities of Flexible Housing. European Network for Housing Research International Housing Conference, Reykavik.

İnternet Kaynakları
URL-1: http://architectuul.com/architecture/view_image/rietveld-schroder-house/19289
URL-2: http://thecityasaproject.org/2014/03/the-domino-effect/
URL-3:https://www.dezeen.com/2014/06/09/le-corbusiers-maison-dom-ino-realised-at-venice-architecture-biennale/
URL-4: https://www.curbed.com/
URL-5: http://arcdog.com/portfolio/kyoto-model-a-house-with-3-walls/
URL-6: http://drstephenkendall.com/wp-content/uploads/2016/12/Infill-System-Products-US.pdf
URL-7: http://www.nef.com.tr/

Not: *Bu yazının teorik çerçevesi, Onur Erman ve Damla Özinal tarafından kaleme alınan, "Esnek Tasarımda Yeni Bir Yaklaşım Olarak +Mekân" başlıklı yazıdan derlenmiştir.*